

Дело C-267/20**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване:**

15 юни 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Audiencia Provincial de León (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

12 юни 2020 г.

Жалбоподатели:

AB Volvo

DAF TRUCKS N. V.

Ответник:

RM

Предмет на главното производство

Въззивна жалба, подадена от AB Volvo и DAF TRUCKS N. V. (наричани по-нататък „жалбоподателите“) срещу решение на първоинстанционния съд, постановено по иск за обезщетение за вреди, произтичащи от антиконкурентни действия, с което жалбоподателите са осъдени да заплатят обезщетение на RM (наричано по-нататък „ответникът“).

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

На основание член 267 ДФЕС е поискано тълкуването на Директива 2014/104/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 ноември 2014 година относно някои правила за уреждане на искове за обезщетение за вреди по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на Европейския съюз в областта на конкуренцията, и в частност на членове 10, 17 и 22 от нея, както и на значението на член 101 и

на принципа на ефективност при определяне на приложимата правна уредба в главното производство.

Преюдициалните въпроси

- 1) Следва ли член 101 ДФЕС и принципът на ефективност да се тълкуват в смисъл, че не допускат тълкуване на националната правна уредба, съгласно което петгодишният давностен срок за предявяване на искове, предвиден в член 10 от Директивата, както и член 17 относно определянето на размера на вредата от съдилищата са неприложими с обратно действие, определяйки като референтна за обратното действие датата на налагането на санкцията, а не датата на предявяването на иска?
- 2) Следва ли член 22, параграф 2 от Директива 2014/104/ЕС и понятието „обратно действие“ да се тълкуват в смисъл, че член 10 от същата директива е приложим спрямо иск като предявения в главното производство, който макар и предявен след влизане в сила на Директивата и на акта за транспонирането ѝ, се отнася до предходни обстоятелства или санкции?
- 3) При прилагането на разпоредба като съдържащата се в член 76 от Закона за защита на конкуренцията, следва ли член 17 от Директива 2014/104/ЕС, уреждащ определянето на размера на вредата от съдилищата, да са тълкува в смисъл, че това е разпоредба с процесуален характер, приложима в главното производство, искът по който е предявен след влизане в сила на националния акт за транспониране?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Член 101 ДФЕС

Директива 2014/104: член 10, параграф 3, член 17, параграф 1, член 22, параграфи 1 и 2 и член 23.

Посочени разпоредби от националното право

Директива 2014/104 е транспонирана в испанското право с Real Decreto-ley 9/2017 por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (Кралски декрет-закон 9/2017 за транспониране на директиви на Европейския съюз в областта на финансите, търговията и здравеопазването и на Директивата за командироването на работници; наричан по-нататък „Кралски-декрет закон 9/2017“) от 26 май 2017 г. Член 3 от посочения кралски декрет-закон изменя Ley 15/2007 de Defensa de la Competencia (Закон 15/2007 за защита на конкуренцията; наричан по-нататък „Закон за защита на конкуренцията“) от 3 юли 2007 г., като установява петгодишния

давностен срок за предявяване на иски за обезщетения за вреди (нов член 74, параграф 1 от Закона за защита на конкуренцията) и регламентира определянето на размера на вредите, що се отнася до доказателствената тежест — която се носи от предявилния иска — посредством прецизирането на някои въпроси, като оборимата презумпция за наличието на причинена вреда при нарушенията, квалифицирани като картел (нов член 76, параграф 3 от Закона за защита на конкуренцията) или възможността съдилищата да определят конкретен размер на вредите, ако бъде доказано, че същите са претърпени, но е практически невъзможно или прекомерно трудно да бъдат определени количествено (нов член 76, параграф 2 от Закона за защита на конкуренцията). От своя страна, член 4 от същия кралски декрет-закон въвежда в Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (Закон 1/2000 за гражданското съдопроизводство) от 7 януари 2000 г. уредба на достъпа до доказателствени средства в производствата по иски за обезщетение за вреди за нарушения на правото в областта на конкуренцията.

Първа преходна разпоредба на Кралски декрет-закон 9/2017 се състои от два параграфа. Съгласно първия от тях, предвиденото в член 3 (с който се изменя Законът за защита на конкуренцията) няма да се прилага с обратен ефект, а вторият параграф предвижда, че разпоредбите на член 4 (който изменя Закона за гражданското съдопроизводство) ще се прилагат единствено в производствата, образувани след влизане в сила на посочения кралски декрет-закон, настъпило на 27 май 2017 г. — с което Кралство Испания не спазва срока за транспониране на Директива 2014/104.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 На 1 април 2018 г. ответникът, след като е придобил три камиона с договори за лизинг през 2006 и 2007 г., предявява срещу жалбоподателите иск от вида „follow-on“ за обезщетение на вредите, претърпени в резултат на тяхно антиконкурентно поведение, които жалбоподатели са посочени изрично като адресати на наложената санкция в Решение на Европейската комисия от 19 юли 2016 г. във връзка с производство по член 101 от Договора за функционирането на Европейския съюз и член 53 от Споразумението за ЕИП (дело AT.39824 — Trucks; наричано по-нататък „решение Trucks“). По-конкретно, с иска си ответникът претендира жалбоподателите да бъдат солидарно осъдени да му заплатят сумата от 38 140,71 EUR или друга, определена като справедлива сума, заедно с лихвите и съдебните разходи.
- 2 Решение Trucks е с дата 19 юли 2016 г. и е публикувано в ОВ на Европейския съюз от 6 април 2017 г. С това решение се санкционират основните производители на камиони на пазара на Европейския съюз заради картел, който е действал от януари 1997 г. до януари 2011 г. и съставляващ нарушение на член 101 от ДФЕС.

- 3 При условията на евентуалност — в случай, че Директива 2014/104 и транспонирането ѝ в испанския правов ред бъдат счетени за неприложими — ответникът се позовава в исковата си молба на общите правила за извъндоговорната отговорност по член 1902 от Código Civil (испанският Граждански кодекс), срокът за ангажирането на която е 1 година, както и на относимата съдебна практика.
- 4 АВ VOLVO и DAF TRUCKS N. V. оспорват иска като твърдят, освен друго, че давностният срок за предявяване на иск за обезщетение за вреди е изтекъл, тъй като е изминала 1 година (иск за търсене на извъндоговорна отговорност).
- 5 С обжалваното решение искът е уважен частично, като жалбоподателите са осъдени да заплатят обезщетение, равняващо се на 15 % от придобивната цена на превозните средства. С това решение е отхвърлено възражението за погасяването на иска по давност, тъй като, освен друго, за приложим е възприет петгодишният давностен срок, който към датата на предявяване на иска (1 април 2018 г.) вече е бил установен в член 74, параграф 1 от Закона за защита на конкуренцията с Кралския декрет-закон, транспониращ Директива 2014/104. В това решение е приложена и презумпцията за причинени вреди, за която се отнася член 17, параграф 2 от Директива 2014/104 — разпоредба, транспонирана в член 76, параграф 3 от Закона за защита на конкуренцията — тъй като посоченият закон е счетен за приложим в главното производство, най-вече с оглед на процесуалния характер на посочената разпоредба, доколкото същата урежда разпределянето на тежестта за доказване на претърпяната вреда.
- 6 По същия начин, след констатиране на прекомерната трудност за доказване на размера на вредата, в решението е използвано правомощието за определяне на този размер от съдилищата, като е приложен член 76, параграф 2 от Закона за защита на конкуренцията, транспониращ член 17 от Директива 2014/104, тъй като е прието, че разпоредбата е с процесуален характер, що се отнася до уредбата на доказателствената тежест.
- 7 Жалбоподателите твърдят във въззивната си жалба, че Директива 2014/104 не трябва да се прилага с обратно действие, тъй като санкционираните от Комисията антиконкурентни действия са преустановени на 18 януари 2011 г., а за целите на преценката за недопускане на прилагането с обратна сила на разпоредбите на Директивата от значение е датата настъпване на фактите. Обратно — те считат, че приложим е режимът по член 1902 от Гражданския кодекс, който изисква от ищеца да докаже наличието и размера на вредата. DAF TRUCKS N. V. твърди също, че искът е погасен по давност, тъй като за предявяването му е приложим не петгодишният срок, предвиден в Директивата, а едногодишният срок, който е започнал да тече на 19 юли 2016 г., в деня на публикуване на прессъобщението за решение Trucks.

- 8 Във възражението си срещу въззивната жалба жалбоподателят, в подкрепа на довода си за прилагане на петгодишния срок, се позовава на член 10, параграф 3 от Директива 2014/104 и член 74 от Закона за защита на конкуренцията, във връзка с член 22 от същата директива и на първа преходна разпоредба от Кралски декрет-закон 9/2017.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 9 Жалбоподателите възразяват срещу отправянето на преюдициалното запитване, тъй като считат, че не съществуват съмнения относно неприложимостта на Директивата в настоящото производство.
- 10 Ищецът също се противопоставя на отправянето на преюдициалното запитване, тъй като според него е ясно, че Директивата намира приложение.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 11 От основно значение в главното производство е да се установи приложимата правна уредба, за да се определи давностният срок за предявения иск за обезщетение на вреди, както и прилагането на разпоредбите относно тежестта на доказване и количественото определяне на вредата от съдилищата. Спорът се отнася най-вече до приложението в случая (както пряко, така и косвено) на Директива 2014/104, със съмнения относно преходния ѝ режим.
- 12 Фактите в основата на иска, съставляващи нарушение на член 101 ДФЕС, предхождат влизането в сила на Директива 2014/104, а Комисията приема решение Trucks на 19 юли 2016 г., т.е. между датата на влизане в сила на Директивата — 26 декември 2014 г. и срока за нейното транспониране, който изтича на 27 декември 2016 г. и който Испания не спазва, доколкото Кралски декрет-закон 9/2017 за транспонирането ѝ влиза в сила на 27 май 2017 г.
- 13 С оглед на изложеното, запитващата юрисдикция **изпитва съмнения относно преходното приложение на Директива 2014/104 и на Кралски декрет-закон 9/2017 — актът за транспониране на Директивата**, доколкото член 22 от последната ограничава с общо действие нейното приложно поле *ratione temporis*, в смисъл, че при транспонирането ѝ, материалноправните разпоредби не трябва да се прилагат с обратно действие (член 22, параграф 1 от Директивата). От друга страна, всички останали национални разпоредби за прилагане на Директивата, т.е. — процесуалните разпоредби, намират приложение спрямо положения, предхождащи влизането в сила на Директивата, но само в производства по искове, които на свой ред са предявени след влизането ѝ в сила (член 22, параграф 2 от Директивата).

- 14 В този смисъл, първото съмнение е свързано с тълкуването на понятието „обратно действие“, използвано в член 22 от Директивата, и с това дали същото се отнася до датата, на която е извършено нарушението на правилата за конкуренцията чрез картелните споразумения в конкретния случай, до датата на налагане на санкцията от страна на Комисията или съответно до датата на предявяване на иска за обезщетение на вреди. Второто съмнение се отнася до тълкуването на понятието „материалноправни разпоредби“ и по-конкретно, дали давността и петгодишният срок, предвиден в член 10 от Директивата, имат характера на такива разпоредби, поради което не могат да се прилагат с обратно действие. По същия начин, третото тълкувателно съмнение се отнася до разпоредбата на член 17 от Директивата относно правомощието за количествено определяне на вредата и характера ѝ на „материалноправна“ или на процесуална разпоредба.
- 15 Тези тълкувателни съмнения по отношение на преходния правен режим на Директива 2014/104 са свързани с уредбата, предвидена в първа преходна разпоредба на Кралски декрет-закон 9/2017, която не спазва направеното в Директивата разграничение между материалноправни и процесуални разпоредби, но разграничава измененията, направени в Закона за гражданското съдопроизводство, които са приложими спрямо производства, образувани след влизането им в сила, и измененията в Закона за защита на конкуренцията, за които първа преходна разпоредба на Кралски декрет-закон 9/2017 предвижда, че „няма да се прилагат с обратно действие“.
- 16 Съмнението относно понятието „обратно действие“ в Директива 2014/104 се пренася по-нататък върху използваните в акта за транспониране термини. Поставя се въпросът дали първа преходна разпоредба от кралския декрет-закон трябва да се тълкува в смисъл, че изменението на разпоредбите на Закона за защита на конкуренцията (давност, тежест на доказване и определяне на размера на вредата от съдилищата) ще се прилага спрямо искове, предявени след влизане в сила на кралския декрет-закон (27 май 2017 г.), какъвто е искът в главното производство, предявен на 1 април 2018 г., и дали принципът на ефективност по член 101 ДФЕС налага това тълкуване.
- 17 По-конкретно, **що се отнася до давностния срок за предявения в главното производство иск**, Директива 2014/104 предвижда, че държавите членки трябва да гарантират най-малко петгодишен давностен срок за предявяване на иск за обезщетение за вреди, произтичащи от нарушения на правилата за конкуренцията, и Кралски декрет-закон установява този минимален срок. По този начин от едногодишния срок, предвиден в член 1968 от Гражданския кодекс като общо правило за исковете за обезщетение на вреди на извъндоговорно основание, се преминава към петгодишния срок. Предвид обстоятелството, че посоченият кралски декрет-закон установява правилото за липса на обратно действие на измененията, направени в Закона за защита на конкуренцията, възниква въпросът какво се случва с исковете като предявения в главното производство, които не са

били погасени по давност към момента на влизане в сила на Кралския декрет-закон, и дали може да се разчита на допълнителен срок до достигането на сега предвидения в закона петгодишен срок. Този въпрос е от значение доколкото жалбоподателите твърдят, че началото на срока трябва да се брое от публикуването на прессъобщението за Решението Trucks (19 юли 2016 г.), при което към датата на предявяване на иска (1 април 2018 г.) посоченият едногодишен срок бил изтекъл.

- 18 Запитващата юрисдикция посочва, че разпоредбите на член 10 от Директивата на са чисто процесуални и че испанският законодател е разполагал със свободата да класифицира давностния срок за исковете за обезщетение на вреди като материалноправна разпоредба, както и да включи същата в изменението на Закона за защита на конкуренцията. Допълва, че въпреки това, с оглед на член 22, параграф 2 от Директивата, подобно класифициране може да бъде поставено под въпрос след транспонирането на Директива 2014/104, доколкото се касае за положение, при което искът все още не е бил погасен по давност съгласно действащото към датата на обявяване на решение Trucks законодателство.
- 19 Ако бъде възприето тълкуването, че единственият приложим режим за давностните срокове е този по Гражданския кодекс, ще възникне съмнението дали този режим е съвместим с член 101 ДФЕС и с принципа на ефективност, съгласно който националните разпоредби не трябва да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза. В това отношение възниква и съмнението дали действащият режим трябва да се тълкува в смисъл, че допуска предявяването на исковете, които не са били погасени по давност преди влизането в сила на акта за транспониране, било чрез фиксирането на началната дата на изчисляване на срока, изхождайки от датата на публикуване на Решение от 6 април 2017 г. в ОВ на ЕС, а не от датата на прессъобщението, било изхождайки от други преходни разпоредби на националното право, които биха могли да съвместят новия срок с действащия преди това и броенето да продължи до изтичането на петте години, при условие, че не се допусне „съживяване“ на вече погасени по давност искове съгласно предходното законодателство.
- 20 Накрая, що се отнася до правомощието на съдилищата да определят размера на вредата, предвидено в член 17 от Директива 2014/104 и новия член 76, параграф 2 от Закона за защита на конкуренцията, запитващата юрисдикция припомня, че съгласно първа преходна разпоредба от Кралски декрет-закон 9/2017 новите разпоредби в Закона за защита на конкуренцията нямат обратно действие, независимо, че много от тях са по-скоро с процесуален, отколкото с материалноправен характер (презумпцията за вреда, тежестта за доказване и др.).
- 21 Действащият преди изменението на Закона за защита на конкуренцията общ ред за ангажиране на извъндоговорна отговорност се различава съществено,

най-вече по отношение на необходимостта от доказване на вредата и нейния размер (както и обсъдените по-горе давностни срокове). Кралски декрет-закон 9/2017 въвежда едно съществено ново правило, което е от значение за произнасянето на решението в главното производство, по-конкретно — параграф 2 от новия член 76 от Закона за защита на конкуренцията предоставя на съда правомощието да определи размера на претърпените вреди, когато с оглед на наличните данни това определяне е изключително обременително или трудно за ищеца. Изглежда, че по образуваните след реформата на Закона за защита на конкуренцията съдебни производства за обезщетение на вреди, причинени от нарушения на конкурентното право, би следвало да се прилага предходното материално право, когато става въпрос за нарушения, извършени преди влизане в сила на тази реформа.

- 22 Доколкото в обжалваното решение по безспорен начин е установена трудността, свързана с количественото определяне на вредата, от значение е да се установи дали Директива 2014/104 е приложима и съответно дали е възможно да се използва правомощието за определяне на размера на вредата от съдилищата, което изглежда по-широко от признатата им в националната съдебна практика гъвкавост.
- 23 В това отношение запитващата юрисдикция изпитва съмнение и относно чисто процесуалния характер на член 17 от посочената директива, както и дали разпоредбите относно доказателствената тежест и определянето на размера на вредата — които са много тясно свързани с материалноправната уредба на материята — трябва да се разглеждат като материалноправни или като процесуални разпоредби.
- 24 С оглед на предвиденото в член 22, параграф 2 от Директивата, горното отново поставя под съмнение свободата на испанския законодател да класифицира тези разпоредби за предявяване на иски за обезщетение на вреди като разпоредби на материалното право и да ги включи в изменението на Закона за защита на конкуренцията (член 76, параграф 2).